

VERDWENEN VILLA'S IN BILTHOVEN

Wim Krommenhoek

In het eerste kwart van de 20 e eeuw werden in Bilthoven in rap tempo villa's gebouwd, beginnend nabij het station en vervolgens in steeds grotere kringen zowel ten noorden als ten zuiden van de spoorlijn.

Villa Ensah was een van de allereersten van een reeks van vele tientallen die zouden volgen en waarvan nog steeds een groot deel het aanzien van Bilthoven bepaalt. Maar niet allemaal zouden ze de tand des tijds doorstaan; bombardement, brand of afbraak zorgden ervoor dat een aanzienlijk aantal van deze karakteristieke huizen zouden verdwijnen. Om de herinnering aan deze verdwenen monumenten levend te houden volgt hier een kort overzicht.

Aan de noordzijde van de spoorlijn en ten oosten van de Soestdijkseweg, werd in de jaren 1899/1900 de eerste villa gebouwd in wat sinds 1917 Bilthoven is gaan heten. Deze villa, **Ensah** geheten, naar de initialen van de familie Amershoff die als eerste bij het station neerstreek. Amershoff was directeur van de Nederlandse Centraal Spoorwegmaatschappij en zou een van de eerste forensen worden. In 1920 werd het huis verkocht aan J.C. van Son en in 1944 erfde Pierre van Son de villa die sinds het begin van de oorlog leeg stond. In 1941 werd de villa betrokken door Phaedo, een kostschool voor jongens die eerder op de Rembrandtlaan was gevestigd. Maar erg lang duurde dit schoolgebruik niet, op 29 december 1944 veranderde de villa door een vultreffer in een ruïne. In 1945 werden de restanten afgebroken en opgeruimd. De Ensahlaan die nu door een woonwijkje op het voormalige villaterrein looptloopt, herinnert nog aan de grote villa van vroeger. Bilthoven.

Villa Oase

Kort na het gereedkomen van de eerste villa bij het station verscheen aan de andere kant van de spoorlijn de tweede. Dit was de **Oase**, gebouwd op de plaats waar nu de Bilthovense Boekhandel is gevestigd. Deze villa uit 1901 was gebouwd in opdracht van Anton Lodewijk van Schuilenburch heer van Bommenede en zijn vrouw Charlotte Maria barones van

Boetzelaer. Van Schuilenburch heeft niet bijzonder lang van zijn woning kunnen genieten, hij overleed in 1916 en is begraven op de gemeentelijke begraafplaats Brandenburg. Zijn vrouw overleefde hem tot 1945. Het huis is tot 1951 particulier bewoond geweest, daarna heeft het nog enige tijd als hotel gediend en als pension voor repatrianten uit Indonesië. Midden jaren '50 was het gebouw uitgewoond en afgebroken om ruimte te maken voor een vestiging van AH en later Roobol, en tenslotte de Bilthovense Boekhandel. Na het bombardement van 29 december 1944 waarbij Het Nieuwe Lyceum door een voltreffer werd getroffen, heeft de **Oase** enige tijd onderdak geboden aan de verdreven lyceïsten.

Hotel Dennenhove

Na de opening van station De Bilt in 1863 werd al snel begonnen met de bouw van een koffiehuis. Cornelis van Vulpen kocht een perceel grond van jhr v.d. Bosch en bouwde een koffiehuis dat zich ontwikkelde tot pension en later bekend werd als **Hotel Dennenhove**. In 1913 werd W. Brands pachter van het hotel-restaurant dat al spoedig in de volksmond bekend stond als Brands, een

naam die zo bekend was dat in 1930 toen O.A. Nijssen de nieuwe eigenaar was geworden hij adverteerde met: voorheen Brands. Na de oorlog werd het pand herdoopt in DE SCHOUW en in 1981 tot De Schouw en La Cheminée Restaurant. Het werd ook een bekend trefpunt voor de jeugd. Het einde kwam in 2012 toen het pand werd afgebroken voor de bouw van de nieuwe tunnel onder de spoorlijn.

Villa de Bremhorst

Deze riante villa aan de Rubenslaan is in 1914 gebouwd door de architect Jan Stuyvinga in opdracht van G.L. baron van Boetzelaer. Bij het bombardement van december 1944, waarbij het nabij gelegen Nieuwe Lyceum en de naast het

station gelegen villa ENSAH eveneens werden verwoest, is de villa zwaar beschadigd en enkele jaren later afgebroken. De naam van het gelijknamige verzorgingshuis herinnert nog aan het landhuis.

Pension Ravenhorst

Tegenover de **Oase** lag de villa van Mevr. Ravenhorst, in haar opdracht in 1905/06 gebouwd door A. de Rijk, architect en aannemer uit Utrecht. Hendrikje was de dochter van Cornelis van Vulpen die van 1864 tot zijn dood in 1905 Hotel Dennenhoeve (later hotel Brands en nog later De Schouw) exploiteerde. Mevr. Ravenhorst die in 1903

weduwe was geworden exploiteerde in de villa een pension met tien kamers dat tot 1926 bestaan heeft. Daarna veranderde haar zoon de bestemming in een speelgoedwinkel en weer een generatie later, in 1981, werd de villa gesplitst in een gereedschapswinkel en een supermarkt (Gert IJff). Het einde kwam in 2012 toen het pand werd gesloopt in het kader van het plan "Hart van Bilthoven".

Hotel de Leijen

Op de hoek

Soestdijkseweg/Gezichtslaan werd in 1901/02 een villa gebouwd in opdracht van de weduwe E.C. Mackay-Harkema. Aanvankelijk **villa Martha** geheten, kreeg het huis al snel de naam **Emediede**. In 1918 werd de villa verbouwd en als hotel **De Leijen** in gebruik genomen. In de jaren '20 werd het hotel geëxploiteerd door de heer J.W.P. Spruijt en ontwikkelde het zich tot een echte uitgaansgelegenheid met regelmatige Soiree Dansantes in de tuin. Ook werd een Japanse tuin aangelegd en organiseerde de Kunstgroep Bilthoven regelmatig partijen. Later veranderde de naam in **Parkhotel**. In 1989 werd de villa na enkele jaren van leegstand afgebroken. Op dezelfde plaats verrees het appartementencomplex le Châtaignier.

Villa Nimmerdor

Op Nachtegaallaan 36 stond villa **Nimmerdor**, in 1906 gebouwd voor de boterfabrikant H. v.d. Griendt. Deze villa heeft later bekendheid gekregen als nachtclub onder de naam Florence Hill. De toenmalige eigenaar G.A.P.A. van Binsbergen wilde het pand laten slopen om er ter plaatse iets anders te laten bouwen. Maar omdat hieraan van gemeentewege zoveel

voorwaarden waren verbonden, verkocht hij het pand aan J. Pauw die, onder voorwaarde dat nieuwbouw het dorpsgezicht niet zou schaden, in 2003 het pand sloopte en ter plaatse een nieuwe villa liet optrekken die opvallend veel gelijkens vertoont met de oorspronkelijke villa NIMMERDOR.

Villa Dennenoord

Villa **Dennenoord** stond op de hoek van de huidige Vinkenlaan en de Julianalaan. De villa dateert van 1909 en is achtereenvolgens bewoond geweest door J.H. Heffener (militair) en B. v.d. Horst (electriciën) die in 1932 een vergunning kreeg voor de bouw van een garage. In 1965 had de

AMRO-bank het pand gekocht en toestemming verkregen voor de verbouw van het huis tot bankgebouw. In 1979 werd opnieuw een vergunning afgegeven waardoor de bank, die inmiddels ook het naastliggende pand waarin Kunst en Ambacht was gevestigd had aangekocht, in staat was een ingrijpende verbouwing te doen plaatsvinden. In 1987 kwam het nieuwe bankgebouw gereed en doet niets meer herinneren aan de oorspronkelijke villa op deze plaats

Villa Reewijck

Villa **Reewijck** werd in 1916 gebouwd in opdracht van de Rotterdamse reder Paul Nijgh. Het huis stond aan de Jan Steenlaan waarbij de tuin zich uitstrekte tussen Soestdijkseweg, Jan Steenlaan, Rembrandtlaan en Van Ostadelaan. In 1921 en 1926 vonden uitbreidingen plaats met een kabelhuis, fietsenbergplaats en stenen schuur. In 1949 werd vergunning verleend voor de bouw van een nieuw pand. Het nieuwe huis was een ontwerp van de architect P.H.N. Briët uit Hilversum. Dit nieuwe huis kreeg de naam WINDEHOF. Deze villa werd in 1994 afgebroken om plaats te maken voor twee complexen van de Willem Arntzstichting.

Villa Eikenoord

Eikenoord dateert van 1901 en is tot 1963 particulier bewoond geweest door J.E. de Bruine en later door Mevr. Wed. M. van Vollenhove Rombach. In 1963 werd de villa omgebouwd tot Openbare Bibliotheek en Leeszaal de Bilt/Bilthoven. Toen na bijna twintig jaar de bibliotheek in 1982 het pand verliet, is het enige tijd gekraakt geweest en kort daarna afgebroken. Het verdwenen pand was vrijwel identiek aan de naastgelegen nog aanwezige

De Bonte Koe

Bilthoven - Hotel-Cafe-Restaurant De Bonte Koe

spoor.

De bonte koe is in 1917 gebouwd op de hoek Emmaplein/Spoorlaan als melksalon met B. Altena als beheerder. Daarna, onder H.A. Nuse Jr. ontwikkelde het bedrijf zich tot Wijnhandel, Slijterij en Lunchroom en kende in die jaren diverse exploitanten. Aan de straatkant was een terras. Tenslotte, tot de sloop in 2012 werd **De Bonte Koe** een Chinees restaurant onder de naam **Fong Chen**. De sloop was noodzakelijk vanwege de aanleg van de autotunnel onder het

Villa Eik en Hoek

zijn in 1963 twee woningen gebouwd.

Villa **Eik en Hoek** was gesitueerd op de zuidwest hoek van de Prins Hendriklaan en de Kruislaan. Het huis dateert van 1904 en is gebouwd naar een ontwerp van A. de Rijk uit Utrecht. In 1912 vond een uitbreiding en verbouwing plaats. De bewoners waren H.J. Quarles van Ufford en zijn echtgenote Jkvr. H.C.H. van Hengst en de ongehuwde Jkvr. C.F.I. Quarles van Ufford. Na het overlijden van de douarrière in 1959 is het pand verkocht en afgebroken. Op het terrein

Villa Regina

plek.

Villa **Regina** was gelegen op de plaats waar nu de damesconfectiezaak van Doek zich bevindt op de hoek van de Soestdijkseweg en de Nachtegaallaan. Aanvankelijk **Hoek en Roode** geheten met W.J. Knoop als exploitant werd het later Hotel-Café-Restaurant **Regina**, maar het heeft ook bekend gestaan onder de naam **Hotel Centraal**. Het pand is in 1935 door brand verwoest. Ten slotte kreeg de heer Doek in 1937 vergunning voor nieuwbouw op deze

Villa Zonneheuvel

Villa **Zonneheuvel** is waarschijnlijk in 1912, gebouwd door J. Stuivinga uit Zeist voor Mej. van Hengst. De villa stond op de hoek Bilderdijklaan/Tollenslaan op wat toen de Marislaan heette. Aanvankelijk is het huis bewoond geweest door Mevr. Hooft Graafland met haar moeder en drie dienstboden. Midden 1943 nam generaal Reinhard van het 88e Korps, belast met de kustverdediging van Nederland, het in bezit om te midden

van de bossen beter gecamoufleerd te zijn en werd in de tuin een bunkercomplex aangelegd. Deze bewoning duurde echter niet lang. Bij het bombardement van 29 december 1944 werd de villa zwaar beschadigd, maar na de oorlog weer hersteld. Daarna heeft het huis diverse bestemmingen gehad, waaronder die van avond- en nachtverblijf voor cursisten van de verkeersschool van de Rijkspolitie. Toen het pand in 1980 leeg kwam, werd de heer Landman gevraagd het tot de voorgenomen sloop te bewonen. De sloop liet nog 9 jaar op zich wachten, maar in juli 1989 was het toch zover en verdween deze villa uit het straatbeeld om plaats te maken voor een aantal nieuwe woningen.

Hotel Heidepark

Hotel Heidepark. De sterk sociaal voelende Rotterdamse reder en cargadoor, miljonair en filantroop Paul Nijgh die zich in 1917 in villa Reewijck op de hoek van de Jan Steenlaan en Rembrandlaan had gevestigd, hielp in 1927 bij het stichten van een verenigingsgebouw voor alle gezindten in de gemeente. Dit werd **Concordia**, bestaande uit een grote zaal met balkon, een foyer met buffet en een algemeen

restaurant. Enkele jaren later volgde een uitbreiding met een aantal logeerkamers. Al spoedig werd Jan Braun met zijn echtgenote de beheerders en later eigenaars. Zij zouden 40 jaar het hotel leiden en regelmatig vergroten. Zo werd in 1933 een vleugel aangebouwd. In de jaren '30 hebben veel beroemdheden op het podium van de toneelzaal gestaan, zoals Albert van Dalsum, Lou Bandy, Fien de la Mar, Heintje Davids en Johan Kaart. Later traden ook Toon Hermans en Wim Sonneveld hier op. Ook allerlei verenigingen vergaderden in Concordia en elke week draaide er een nieuwe film. Aan het begin van de oorlog worden honderd Duitse manschappen en officieren ingekwartierd en houden de Duitsers er samen met de NSB-top grote feesten. Maar in december 1944 wordt bij een bombardement Concordia zwaar getroffen en pas met Pasen 1946 functioneert de bioscoop weer. Langzamerhand volgt herstel en wederopbouw. Na de oorlog raakt **Concordia** steeds meer bekend als **Hotel Heidepark** en verliest het zijn functie van verenigingsgebouw om meer een landelijk vergadercentrum te worden. In 1970 draagt Braun het bedrijf over aan Nico Freling die het ontwikkelt tot een bekend conferentieoord. In 1996 volgt overname door de Hoefslag uit Bosch en Duin om in 2007 verkocht te worden aan een exploitatiemaatschappij. Dan volgt een periode van leegstand en tenslotte sloop in 2015 om plaats te maken voor een woningcomplex.

Hotel Regina

Villa Regina was gelegen op de plaats waar nu de damesconfectiezaak van Doek zich bevindt op de hoek van de Soestdijkseweg en de Nachtegaallaan. Aanvan kelijk heette het pand **Hoek en Roode** met W.J. Knoopals exploitant. Later werd het

Hotel-Cafe-Restaurant **Regina** en heeft ook bekend bgestaan ondetr de naam **Hotel Centraal**. Het pand is in 1935 door brand verwoest, waarna de heer Doek in 1937 vergunning kreegvoornieuwblouw op deze plek.

Villa de Nachtegaal

Villa **De Nachtegaal** is in 1905/06 gebouwd door de Bilthovense architect G.H. van der Haar. Tot 1921 is de villa bewoond geweest door P. de Koning. Het huis is in 1975 afgebroken. De **Wildzang**, eveneens aan de Nachtegaallaan, heeft als rusthuis gediend en is in 1970 gesloopt (onder)

Villa **Genista** dateert van 1910 en stond op de kruising van de Kortelaan en de Prins

Hendriklaan. De villa is bewoond geweest door de arts-anatoom H.M. de Burlet en later de electrotechnisch ingenieur H.B. Stuiving de Groot die in 1963 overleed. Huis en grond zijn vervolgens gekocht door een projectontwikkelaar. Na de sloop van het pand zijn op het terrein eensgezinswoningen gebouwd voor de uitbreiding van het Jachtplan. Tot de sloop is het huis nog bewoond geweest door een Amerikaanse militair uit Soesterberg met zijn gezin.

Villa Zonnehof

Villa **Zonnehof** stond op het terrein van wat nu Kruislaan 10 is en dateert van 1903. De villa is bewoond geweest door Mevr. Wed. Buena de Mosquita en later door Prof. J.H.F. Kohlbrugge. Het huis moet reeds voor 1955 zijn afgebroken. In 1968 werd op het terrein een nieuw pand gebouwd naast de nog bestaande villa Hawda aan de Prins Bernhardlaan.

Villa Hertha

Villa **Hertha** heeft gestaan op de hoek van de Jan Steenlaan en de Rembrandtlaan. Het huis is in 1912 gebouwd door W.S. van der Sterre en o.a. bewoond geweest door Mevr. C. en Mej. E. van Dulden. In 1989 is de villa afgebroken.

Villa Mary

Villa **Mary** stond op Spoorlaan 48. De uit 1911 daterende villa is gebouwd door J. van As, evenals W.G. van der Sterre, een zelfbouwer die in het eerste kwart van de 20e eeuw veel in Bilthoven heeft gebouwd. In 1920 staat de villa bekend als herstellingsoord met H.J. van Aalderen als bewoner. Latere bewoners zijn de emeritus predikant N.C.J. Minjer, zijn weduwe mevr. Minjer-Felix, A. Stolk. en vanaf 1957 tot 2007 de familie Kuit-Kerkhoven. Dan wordt de

woning verkocht en in 2008 gesloopt. Op het perceel verrijst een dubbel woonhuis.

De Vrije Veste

De Vrije Veste was een villa uit 1913 die stond op wat nu Rubenslaan 40 is. Het huis is door v.d. Sterre gebouwd die er waarschijnlijk zelf in heeft gewoond. De datum van de sloop van het huis is onbekend. Het huis was bijna identiek aan **Pension Domburg**, eveneens door van der Sterre gebouwd aan de Biltseweg in Bosch en Duin.

Villa Jacoba

Villa **Jacoba** was gelegen achter villa Westclip aan de Prins Hendriklaan. Het huis is gebouwd in 1911 en achtereenvolgens bewoond geweest door G. van Heerde (hoofd van de Van Dijckschool), C.M. van Doorn, P.Paar (hoofd van de Leijensewagschool), en K. Kok. De villa is in 1955 afgebroken om plaats te maken voor twee nieuwe woningen.

Villa Oldenhof

Villa **Oldenhof** heeft gestaan aan de Rubenslaan 3. De bouwvergunning was in 1912 afgegeven aan Mej. H.C. Geiswit-van der Nette die het in 1913 betrok. In 1978 is het pand door brand verwoest en het jaar daarop werd vergunning verleend voor de bouw van een nieuw woonhuis op deze plek.

EINDE